

Tiedote lintuinfluenssasta 21.5.2007

Tämän tiedotteen informaatio on kerätty Maa- ja metsätalousministeriön ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen Internet-sivuilta.

TIEDOTE LINTUINFLUENSASTA AVOMAAN PUUTARHAYRI- TYKSILLE

Toukokuun 2007 alkuun mennessä Suomessa ei ole toistaiseksi tavattu yhtään lintuinfluenssaan sairastunutta lintua. Kevään edetessä lintuinfluenssavirus voi kuitenkin rantautua muuttolintujen mukana myös Suomeen. Vaikka lintuinfluenssa ja sen nojalla annettu asetus koskettaa lähinnä vain siipikarjatuotantoa, on tähän tiedotteeseen koottu informaatioita, joka avomaan tuottajien tulisi ottaa huomioon omassa tuotannossaan.

Aiheuttaako lintuinfluenssa vaaraa ihmisille?

Nykymuodossaan lintuinfluenssavirus H5N1 aiheuttaa hyvin pienen terveysvaaran ihmisille. Tartunnat linnuista ihmisiin ovat toistaiseksi olleet äärimmäisen harvinaisia. Tarttuakseen ihmisestä toiseen viruksen pitäisi muuntua toisenlaiseksi. Näin ei ole onneksi kuitenkaan käynyt, sillä virus ei ole oppinut tarttumaan ihmisestä toiseen yhtään sen paremmin kuin nykyisen siipikarjaepidemian alkaessa yli kolme vuotta sitten.

Miten lintuinfluenssaviruksen voi saada?

Lintuinfluenssa tarttuu hyvin huonosti ihmisiin ja muihin nisäkkäisiin. Viruksen saa vain koskettamalla sairastuneiden lintujen ulosteita tai kuolleita lintuja ilman suoja-
varusteita. Yhtään tapausta ei ole tiedossa, jossa lintuinfluenssa olisi tarttunut elintarvikkeesta ihmiseen.

Miten lintuinfluenssa leviää lintuihin?

Tauti tarttuu helposti linnusta toiseen. Linnun infektion aikana virusta erittyy hengitysilmaan ja erityisen runsaasti ulosteisiin. Lintujen välillä influenssavirus leviää erityisesti ulostekontaktissa, esimerkiksi jos sairastunut lintu pääsee likamaan lintujen rehun. Oireettomat, tartun-

nat saaneet villi-, muutto-, vesi- ja häkkinlut voivat levittää lintuinfluenssavirusta.

Miten yrittäjän on syytä varautua lintuinfluenssaan?

Pyritään estämään lintujen pesintä ja pääsy tuotantotiloihin

Jos linnut ovat aikaisempina kesinä viihtyneet varastoissa ja pakkaamoissa on viimeistään nyt syytä kiinnittää asiaan huomiota. Ennen muuttolintujen paluuta on hyvä miettiä, miten pystytään estämään lintujen pesintä ja esiintyminen yrityksen sisätiloissa tai ovien läheisyydessä. Esimerkiksi jos pakkaamon oven yläpuolella on aiemmin pesinyt pääskyjä räystäään alla, on erilaisin ratkaisuin pyrittävä estämään lintujen pesintä. Pakkaamon sisätilassa oleva lintu tai linnun pesä on poistettava välittömästi. Verkon asentaminen tuuletuskanavien ulostuloaukkoihin voi olla paikallaan, jos linnut tunkeutuvat sisätiloihin niiden kautta.

Linnut pesivät halukkaasti avarissa sisätiloissa, esimerkiksi suurehkoissa varastoissa. Varastoihin lintuja kertyy etenkin silloin, jos varaston ovet ovat aina auki. Paras konsti lintujen pesinnän estämiseksi varastorakennuksissa on pitää ovet aina silloin kiinni, kun tavaraa ei varastota haeta.

Lintuja voi yrittää pelotella erilaisilla haukan siluettikuvilla, jotka voi ripustaa tai

liimata sellaisiin paikkoihin, joista linnut tavallisesti kulkevat sisätiloihin. Oiva haukankuvan paikka voisi olla esimerkiksi pakkaamon ja varaston oven lähistö. Markkinoilla on myös leijan ja heliumpallon yhdistelmä, jonka luvataan karkottavan suurempia lintuja, kuten lokkeja, naakkoja ja variksia. Heliumpallo on halkaisijaltaan noin 75 senttimetriä ja se nousee jopa 60 metrin korkeuteen pelottelemaan lintuja.

Hyvä hygieniakäytäntö

Hyvä viljelyhygienia on edellytys onnistuneelle tuotannolle. Hyvästä hygieniasta on huolehdittava myös valmiiden tuotteiden käsittelyssä ja pakkaamisessa kuten tähänkin asti on tehty. Satoa korjattaessa lintujen nokkimat hedelmät kerätään kasvustosta pois ja ne jätetään rivinväliin tai peltoon. Hyvä tapa esimerkiksi mansikkatilalla voisi olla se, että koko kukkavarssi/marjaterttu nyhdetään pois, jos mansikan pinnalla havaitaan linnun ulostetta. Poistetut kukkavarret/marjatertut voidaan jättää riviväliin. Jos pakkausvaiheessa havaitaan hedelmissä tai vihanneksissa merkkejä lintujen ulosteista, kerätään nämä hedelmät ja vihannekset ehdottomasti erikseen ja hävitetään asianmukaisesti. Hedelmiä tai vihanneksia ei kannata yrittää puhdistaa, vaan ne on parasta poimia erilleen muusta sadosta ja hävittää tai jättää peltoon. Linnun jätöksistä pilaantuneet tuotteet voidaan hävittää hautaamalla kompostiin tai keräämällä muovipussiin ja viemällä jätteenkeräykseen. Pääasia kuitenkin on, että lintujen ulosteilla pilaantuneita tuotteita ei päädy missään tapauksessa markkinoille. Yleisesti on tiedossa, että lintujen uloste voi sisältää salmonellabakteereja. Tämän vuoksi edellä kuvatut toimintaperiaatteet ovat jo tuottajille tuttuja.

Sellaiset tuotteet, joita varastoidaan pelolla ennen niiden kuljetusta varastoon tai pakattavaksi, on suojattava ennen kuljetusta ja kuljetuksen aikana. Keruulaatikoiden päälle voidaan levittää esimerkiksi

harso. Kerättyjen tuotteiden peittämisellä pyritään varmistamaan, että linnut eivät pääse tuotteisiin käsiksi. Jos keruulaatikoita säilytetään pellolla, on ne myös syytä suojata tai ainakin kääntää nurin päin varastoinnin aikana. Ennen sadonkorjuuta keruulaatikon puhtaus tulee tarkistaa ja tarvittaessa laatikko puhdistetaan liasta.

Lintuinfluenssaan sairastuneen linnun uloste sisältää erityisen paljon viruksia. Jouduttuaan elimistön ulkopuolelle virus ei enää lisäänty vaan kuolee vähitellen. Lintuinfluenssavirus voi kuitenkin säilyttää taudinaiheuttamiskyynsä jonkin aikaa ennen kaikkea viileässä ja kosteassa ympäristössä. Viruksen on todettu säilyvän lannassa + 20 °C lämpötilassa seitsemän vuorokautta ja 30 – 35 vuorokautta + 4 °C lämpötilassa. Virus ei kuitenkaan siedä kuivumista. Täysin kuivunut uloste esimerkiksi muovikatteen päällä ei ole tartuntavaarallista. Ulosteella likaantuneet tuotteet on kuitenkin aina hävitettävä asianmukaisesti tai jätettävä peltoon.

Työntekijöiden ohjeistus

Työntekijöitä on syytä ohjeistaa kuolleiden lintujen käsittelystä sekä mahdollisista lintujen jätösten poistamisesta. Kuolleeseen lintuun ei tule koskea käsin. Lintu tulisi haudata maahan noin 40 senttimetrin syvyyteen. Jos tuotantolaitoksen läheisyydessä havaitaan lintujen joukko-kuolema, on syytä ottaa yhteyttä kunnan eläinlääkäriin. Lintujen joukko-kuolemana voidaan pitää esimerkiksi yli viiden kuolleen joutsenen tai yli kymmenen muun kuolleen linnun löytymistä.

On syytä suojautua asianmukaisesti, kun puhdistetaan lintujen ulosteita erilaisilta pinnoilta kuten lattioilta, kuljettimilta ja keruulaatikoista. Ensinnäkin kädet on suojattava vettä läpäisemättömillä hanskoilla. Tämän jälkeen jätökset pestään pois tavallisella pesuaineella. Happamat puhdistusaineet (pH <5) tuhoavat nopeasti viruksen taudinaiheutuskyvyn. Puhdistuksen jälkeen kädet pestään huolelli-

sesti vedellä ja saippualla. Käsien desinfiointi pesun jälkeen on myös suositeltavaa. Käsidesi-kauppavalmistetta voi käyttää desinfiointiin käsien pesun jälkeen. Käsidesi-valmistetta voi kysyä lähimmästä apteekista. Tuoreeseen linnunulosteeseen ei tule missään tapauksessa koskea paljain käsin.

Tulevana kesänä sadon kerääjille on syytä kertoa siitä, miten heidän tulee huolehtia omasta käsihygieniasta ja tuotteiden puhtaudesta. Mansikkatiloilla tämä voisi tarkoittaa sitä, että työntekijät ohjeistetaan pesemään ja desinfiomaan kätensä välittömästi, jos ne tahriintuvat linnun ulosteeseen. Mansikkaviljelmän työntekijöille olisi myös hyvä antaa sellainen ohje, että keruulaatikon siisteys tarkistetaan ennen sadonkorjuuta ja linnun ulosteella tahriintuneet kukkaterttujen/marjatertut nyhdetään pois kasvustosta.

Kananlannan käyttö luomutuotannossa

Biolanin edustajan mukaan kananlannan prosessointi lannoitteeksi on aikoinaan rakennettu siten, että lannassa mahdollisesti oleva salmonella tuhoutuu. Kananlanta kuumennetaan tuotantoprosessin aikana kaksi kertaa, jonka aikana salmonellabakteeri häviää lannasta. Lintuinfluenssavirus kestää heikosti korkeaa lämpötilaa ja kuivuutta, joten salmonellavapaa kananlanta ei Biolanin mukaan sisällä myöskään lintuinfluenssaviruksia. Viruksia sisältävää lantaa ei myöskään pitäisi päätyä lannoiteteollisuuteen, sillä jos siipikarjatilalta löytyy lintuinfluenssa, eristetään tila niin, että kaikki kanssikäyminen tilan ulkopuolelle loppuu ja lantaa ei siis kulkeudu lannoitemarkkinoille. Biolanilta myös vakuutettiin, että tuotantoprosessin päätteeksi kananlanta pussitetaan ja toimitetaan asiakkaalle pusseissa. Pussitettua tavaraa linnut eivät pääse liikaamaan. Tämänhetkisen tiedon mukaan ainakin prosessoidut kananlanta-tuotteet ovat siis turvallisia käyttöä.

Pintaveden käyttö kastelussa

Sairastuneen linnun ulosteista ja kuolleiden lintujen raadoista voi pintaveteen päätyä lintuinfluenssaviruksia. Tutkimuksissa virusta on löydetty pintavedestä, mikä voi aiheuttaa tartuntavaaraa linnuille, mutta ei kuitenkaan ihmisille tai muille nisäkkäille. Pintaveteen joutuneet virukset laimenevat suureen vesimäärään nopeasti. Tästä syystä uiminen luonnonvesissä on edelleen turvallista. Maa- ja metsätalousministeriön tiedotteen mukaan on teoreettisesti vaikea kuvitella sellaista tilannetta, jossa uimari saisi elimistöönsä niin paljon vettä, että sairastuisi lintuinfluenssaan, vaikka veteen olisi joutunut sairaan linnun ulostetta tai kuollut lintu. Yleinen nyrkkisääntö kasteluveden laadun suhteen on se, että jos pintavesi on bakteeripitoisuuksiltaan uimakelpoista, on se myös kasvien kasteluun sopivaa.

Muistilista lintuinfluenssan varalle:

- Selvitä yrityksessäsi paikat, joissa linnut ovat aikaisemmin pesineet tai voisivat mahdollisesti pesiä ja arvioi onko lintujen pesinnästä tai niiden esiintymisestä haittaa lopputuotteille, tarvikkeille tai tuotantotiloille. Arvioi riskit ainakin seuraavista kohteista:
 - Pakkaamotilat ja sen lähiympäristö, esimerkiksi pakkaamon sisätilat ja pakkaamon oven yläpuolinen räystäs.
 - Tuotteiden mahdollinen välivarastointitila esimerkiksi juuri ennen kuljetusta.
 - Tarvikevarastot: esimerkiksi pakkaus- ja sadonkorjuulaatikoiden ja pakkausmuovien säilytystilat.
 - Kompostikenttä. Houkutteleeko kompostikenttä lintuja ja jyrssiöitä.
- Ohjeista työntekijät käsittelemään oikeaoppisesti kuolleita lintuja.
- Varmista, että yrityksessä on lintujen ulosteen puhdistamista varten sopivat työvälineet ja puhdistusaineet.
- Ohjeista työntekijöitä hyvään käsihygieniaan sadonkorjuussa ja siinä ta-

pauksessa, jos yrityksen tiloissa joudutaan puhdistamaan lintujen ulosteliakaa tai poistamaan kuolleita lintuja.

- Varmista, että yrityksessä on käsien desinfiointia varten sopivaa ainetta, esimerkiksi Käsi-desinfiointiainetta. Kysy Käsi-desinfiointiainetta lähimmästä apteekista.
- Ohjeista työntekijöitä sadonkorjuussa ja pakkaamisessa siten, että likaantuneet ja muuten pilalliset tuotteet eivät missään olosuhteissa päädy markkinoille.
- Hoida kompostia siten, että linnut ja rotat eivät pääse sinne kuljetettuihin hedelmiin käsiksi: peitä kompostiin lisätyt hedelmät ja vihannekset valmiilla kompostilla tai turpeella.
- Pyri pitämään linnut loitolla varastosta ja pakkaamosta:
 - Pidä pakkaamon ja varaston suuret liukuovet aina suljettuna kun se vain on mahdollista.

- Hanki tai tee haukkaa muistuttavia kuvia ja liimaa tai ripusta ne sellaisiin paikkoihin, joista linnut kulkevat sisätiloihin. Haukankuvan voi ripustaa esimerkiksi pakkaamon tai varaston oveen. Haukan siluettia muistuttavat kuvat pelottavat lintuja tehokkaimmin. Myös pöllön hahmo tehoaa melkein kaikkiin lintulajeihin, mutta variksia se vetää puoleensa, ja on sen vuoksi huonompi pelote kuin haukankuva. Markkinoilla on leijan ja heliumpallon yhdistelmä, jonka luvataan karkottavan ainakin suurimat linnut jopa 10 hehtaarilta.
- Lintuinfluenssasta ja sen etenemisestä saadaan jatkuvasti lisää tietoa, joten seuraa uutisia ja maa- ja metsätalousministeriön sekä Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen jatkuvasti päivittyviä Internet-sivuja: www.mmm.fi tai www.eela.fi